

שם המחקר : תופעה ה'יחידאות' בקרב בוגרים עם מוגבלות שכלית: תיאוריות פסיכולוגיות (התקשרות, אינטימיות), תיאוריות מודרניות (בחירה/ היעדר הזדמנויות) או קשיים רגשיים

חברתיים

שנה : 2015

מס' קטלוגי : 100.1

שם החוקר: פרופ' חפציבה ליפשיץ-והב וחגית חגואל סטודנטית לתואר שלישי.

רשות המחקר: אוניברסיטת בר אילן

מחקר זה נערך בסיוע קרן שלם

המלצות למחקר המשך:

מגבלות המחקר: המדגם- קיים פער בין גודל הקבוצות המשתתפות במחקר: קבוצת היחידאים (N = 40) קטנה יותר מקבוצת מקיימי הקשר הזוגי (N = 56). הסיבה לפער בגודל הקבוצות נעוצה בקושי לגייס נבדקים יחידאים למחקר. למרות שכיחותה של תופעת היחידאות באוכלוסיית המוגבלים בשכלם, ההיענות מצד הורי היחידאים לאשר את השתתפות יקיריהם במחקר – היתה נמוכה. בקרב מקיימי הקשר הזוגי- ניכרת היתה פתיחות רבה יותר לאפשר השתתפות יקיריהם במחקר וקיום שיח עמם על זוגיות ויחידאות.

המלצות מחקריות-

1. תסמונות- במחקרנו לא נבדקו ההבדלים בתופעת היחידאות בין בעלי מוגבלות שכלית בעלי אטיולוגיות שונות (תסמונת דאון/ויליאמס). מרבית הזוגות הנשואים מקרב בעלי המוגבלות בארץ הינם בעלי תסמונת דאון- יתכן שיש קשר בין השתייכות לקבוצה עם מאפיינים ייחודיים משלה – כמו בעלי תסמונת דאון לסטטוס המשפחתי: יחידאי או מקיימי קשר זוגי. במחקרים עתידיים מומלץ לבדוק האם וכיצד קיומה של תסמונת מסוימת משפיע על תופעת היחידאות.
2. מגזרים שונים של החברה הישראלית – במחקרנו לא הושוו ההבדלים בתופעת היחידאות בין בעלי מוגבלות שכלית ממגזרים שונים בחברה הישראלית. משיחות שערכנו עם מנהלת עמותת 'עלי שיח' עולה כי בחברה החרדית מעודדים נישואים של בעלי מוגבלות שכלית וקיים מערך הסברה בנושא. בחברה הערבית קיימת נטייה של המבוגרים עם מוגבלות שכלית לגור בבית ההורים ורק מעטים שוכנים במסגרות דיור קבוצתיות (Azaiza, Rimmerman, Araten-) (Beraman, & Naon, 2006; Merrick, Merrick-Kenig, Kandel, & Morad, 2008) יתכן והבדלים תרבותיים אלה משפיעים גם על היות האדם בסטטוס יחידאי/קשר זוגי. במחקרים

עתידיים מומלץ לבדוק את תופעת היחידאות בזיקה להשתייכות למגזר מסוים בחברה הישראלית: דתי/חרדי/חילוני/ערבי. הבנת התופעה בהקשר המגזרי עשויה לשפוך אור על הבנתה.

3. השפעת ההורים- תוצאות המחקר מרמזות על הבדל אפשרי בין תפיסת עולמם של הורים לבעלי מוגבלות שכלית מקיימי קשר זוגי לבין הורים לבעלי מוגבלות שכלית יחידאים – מומלץ לחקור את השפעת ההורים בהקשר לנושא היחידאות במטרה להבין אם הפער בתפיסת העולם בין שתי קבוצות הבוגרים יתגלה גם בתפיסות העולם של ההורים. ברור תפיסת עולמם של ההורים בהקשר לתופעת היחידאות/זוגיות עשוי לסייע להבנתה ולהתאמת יעד ההתערבות במטרה להביא לשינוי.

4. השפעת הצוות החינוכי – במחקר הנוכחי לא נבדקה עמדת הצוות החינוכי במסגרות המגורים בהקשר לתופעת היחידאות. יתכן ולצוות החינוכי במסגרות המגורים השפעה על התנהגותם ובחירותיהם של הבוגרים באופן שמעודד קיום זוגיות ומשמר את סטטוס היחידאות. בדיקת הנושא תאפשר קבלת תמונה כוללת אודות הקשר בין עמדות הצוות החינוכי לבין שכיחות תופעת היחידאות בקרב הבוגרים עם מוגבלות שכלית.

המלצות מעשיות

1. גיבוש מדיניות- בסעיף 23 באמנת זכויות האדם לאנשים עם מוגבלויות נכתב כי על המדינה לפעול למניעת אפליה נגד אנשים עם מוגבלות בכל התחומים הנוגעים לזכויות המשפחה ובהם: הכרה בזכות להינשא ולהקים משפחה, לקיים מערכות יחסים והכרה בזכות להחליט על מספר הילדים. על המדינה לפעול להנגשת מידע בתחום פוריות ותכנון המשפחה (אמנת האו"ם בדבר זכויות אנשים עם מוגבלות, 2006). לאור זאת, יש לגבש מדיניות המעודדת זוגיות ונישואים ומתייחסת באופן שוויוני ונורמטיבי לזכות האדם לזוגיות ונישואים. יש לראות זאת כחובה מוסרית חברתית ערכית ולהטמיע את עקרונות הנורמאליזציה בתחום זכויות משפחתיות אלה במסגרות החינוך בגיל הצעיר ובמסגרות המגורים בגיל הבוגר (Lakin, Hayden, & Abery, 1994; ; Schwartz, 2003).

2. סדנאות הדרכה 'לקראת זוגיות'- תוצאות המחקר הצביעו על אידאליזציה וחוסר ריאליות של מוסד הנישואים והקשר הזוגי בקרב היחידאים. מומלצת בניית תוכנית ספירלית מילדות עד בגרות במטרה להבנות תפיסת עולם ריאליסטית העשויה להשפיע על ביסוס קשרים זוגיות ומיסודם.

3. הדרכה הורית- מומלצת מעורבות שני ההורים בהדרכה, במטרה להגביר את מודעות ההורים לאפשרות שילדיהם יבססו זוגיות ולהקנות כלים לליווי הילדים בתהליך באופן גלוי ומודע.

4. הדרכת צוות – מומלצת הדרכת הצוות החינוכי/טיפולי במסגרות המגורים במטרה להגביר את המודעות והידע בדבר זכותם של מבוגרים עם מוגבלות שכלית לממש עצמם בתחום הזוגיות.

- [למחקר המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)